

Nieuwsbrief EHRC Updates 2023-11

Nummer 11, 2023

Redactie: J.H. Gerards, H. Morre, J. Krommendijk, S. Lambrecht, P. Ölçer, B. Aarrass, L.E. Burgers, P. Cannoot, L.R. Glas, C. Mak, D.A.G. van Toor en C. Van de Graaf.

INHOUDSOPGAVE

Europees Hof voor de Rechten van de Mens

[Europees Hof voor de Rechten van de Mens,](#)

[ECLI:CE:ECHR:2023:0516JUD004558115](#) 16-05-2023

Sanchez t. Frankrijk, EHRM (GK) 16 mei 2023, nr. 45581/15

[Europees Hof voor de Rechten van de Mens,](#)

[ECLI:CE:ECHR:2023:0516JUD000312416](#) 16-05-2023

Burando Holding B.V. en Port Invest B.V. t. Nederland, EHRM 16 mei 2023, nrs. 3124/16 en 3205/16

[Europees Hof voor de Rechten van de Mens,](#)

[ECLI:CE:ECHR:2023:0511JUD000340521](#) 11-05-2023

Zaghini t. San Marino, EHRM 11 mei 2023, nr. 3405/21

[Europees Hof voor de Rechten van de Mens,](#)

[ECLI:CE:ECHR:2023:0511JUD004783419](#) 11-05-2023

Lalik t. Polen, EHRM 11 mei 2023, nr. 47834/19

[Europees Hof voor de Rechten van de Mens,](#)

[ECLI:CE:ECHR:2023:0511JUD001828718](#) 11-05-2023

Sàrl Gator t. Monaco, EHRM 11 mei 2023, nr. 18287/18, [EVRM art. 10]

[Europees Hof voor de Rechten van de Mens,](#)

[ECLI:CE:ECHR:2023:0511JUD003134920](#) 11-05-2023

Chkharitshvili t. Georgië, EHRM 11 mei 2023, nr. 31349/20

[Europees Hof voor de Rechten van de Mens,](#)

[ECLI:CE:ECHR:2023:0905JUD006117709](#) 09-05-2023

Korkut en Amnesty International Turkije t. Turkije, EHRM 9 mei 2023, nr. 61177/09

[Europees Hof voor de Rechten van de Mens,](#)

[ECLI:CE:ECHR:2023:0509JUD003117219](#) 09-05-2023

Jehovah's Witnesses t. Finland, EHRM 9 mei 2023, nr. 31172/19

[Europees Hof voor de Rechten van de Mens,](#)

[ECLI:CE:ECHR:2023:0509JUD003792820](#) 09-05-2023

Horion t. België, EHRM 9 mei 2023, nr. 37928/20

[Europees Hof voor de Rechten van de Mens,](#)

ECLI:CE:ECHR:2023:0509JUD002176819 09-05-2023

Ghadamian t. Zwitserland, EHRM 9 mei 2023, nr. 21768/19

RECHTSPRAAK

**Burando Holding B.V. en Port Invest B.V. t. Nederland,
EHRM 16 mei 2023, nrs. 3124/16 en 3205/16**

Een onderneming is mogelijk betrokken geweest bij het lozen van vervuild afvalwater. In verband met het onderzoek daarnaar zijn gegevens onderschept, waarbij is gebleken dat de onderneming zich ook schuldig zou maken aan verboden prijsafspraken. Met instemming van het Openbaar Ministerie is de relevante informatie daarop doorgegeven aan de Nederlandse Mededingingsautoriteit. Het EHRM oordeelt dat de wettelijke grondslag voor deze doorgifte duidelijk en voorspelbaar is en dat de doorgifte met voldoende waarborgen is omkleed. Er waren relevante en voldoende redenen voor de doorgifte en er was toereikende rechtsbescherming. Er is daarom geen strijd met art. 8 of 13 EVRM.

Klagers zijn aan elkaar gelieerde ondernemingen die zich bezighouden met het verzamelen van vloeibaar afval van schepen in de Rotterdamse haven. Tweede klager was ten tijde van de relevante feiten enig aandeelhouder en bestuurslid van onderneming I. In 2006 begon de Inlichtingen- en Opsporingsdienst van het toenmalige Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM-IOD) een onderzoek naar onderneming I. Deze onderneming werd verdacht van betrokkenheid bij het lozen van vervuild afvalwater in strijd met de milieuwetgeving. In verband met dit onderzoek onderschepte VROM-IOD een aantal gesprekken van I., die ook van belang werden geacht voor de Nederlandse Mededingingsautoriteit omdat er mogelijk sprake was van prijsafspraken. In 2008 gaf een officier van justitie toestemming om het proces-verbaal van de gesprekken door te geven aan de NMA. Ook later volgden verschillende keren toestemming om transcripten en audiobestanden door te geven. Uiteindelijk werd in de zaak die VROM-IOD had gestart een schikking bereikt tussen I. en het Openbaar Ministerie. De NMA concludeerde echter dat I. en een aantal andere ondernemingen hun gedragingen hadden afgestemd en daarmee prijsconcurrentie hadden beperkt. In verband daarmee werd aan eerste klager een boete van

ruim 1,8 miljoen euro opgelegd en aan tweede klager een boete van ruim 600.000 euro. Hierover hebben klagers geprocedeerd, maar zonder succes.

Voor het EHRM hebben klagers gesteld dat de overdracht van de gegevens uit de gesprekken aan de NMA in strijd was met hun rechten onder art. 8 EVRM. Het Hof overweegt dat de overdracht van dit soort gegevens inderdaad een inbreuk kan maken op deze rechten, nu ook rechtspersonen tot op zekere hoogte bescherming verdienen als het gaat om gevoerde telefoongesprekken of bij doorzoeking van bedrijfspanden. Weliswaar ging het in dit geval om gesprekken met medewerkers van onderneming I., maar gelet op de nauwe betrokkenheid van klagers bij I. kan worden aangenomen dat zij doorslaggevende invloed op het handelen van I. uitoefenden. Dit betekent dat de door art. 8 EVRM beschermde rechten van klagers in dit geval zijn geraakt. In het licht van zijn vaste rechtspraak over interceptie en doorgifte van communicatie overweegt het Hof dat het niet onredelijk was dat I. niet op de hoogte werd gesteld van de overdracht van de gegevens op het moment waarop dat gebeurde. Het onderzoek liep op dat moment namelijk nog en notificatie zou dat hebben kunnen verstoren. De bevoegdheid om informatie over te dragen die in het kader van een ander onderzoek was verkregen was bovendien niet onbegrensd; de relevante wetgeving legt hiervoor duidelijke regels vast. Daarbij was uit de wetgeving voorzienbaar dat de NMA in bepaalde omstandigheden informatie kon krijgen van het Openbaar Ministerie. Het College van Beroep voor het bedrijfsleven heeft dat in zijn rechtspraak bevestigd. Verder heeft het CBb bevestigd dat een besluit tot overdracht van het strafdossier geen besluit is in de zin van de Algemene wet bestuursrecht. Het CBb kan in dergelijk geval geen eigen afweging maken ten aanzien van de vraag of bewijs verkregen in een strafrechtelijk onderzoek rechtmatig is verkregen. Die benadering is bevestigd door de Hoge Raad. Gelet daarop overweegt het Hof dat duidelijk genoeg kon zijn voor klagers dat er een bevoegdheid was om het dossier door te geven aan de NMA.

Het Hof overweegt verder dat in de wetgeving is vastgelegd dat gegevens alleen mogen worden doorgegeven als er geen andere, minder belastende mogelijkheid bestaat voor het andere toezichthoudende orgaan om deze informatie te verkrijgen en het noodzakelijk is om die informatie te hebben in verband met de doelstellingen van de toepasselijke wetgeving. Het was mogelijk geweest om een civielrechtelijke procedure in te stellen tegen de doorgifte, waarbij die kon worden geblokkeerd of kon worden voorkomen dat de informatie door de NMA werd gebruikt. Gelet op deze waarborgen is de procedure volgens het EHRM met voldoende waarborgen omkleed, waardoor er relevante en voldoende redenen zijn om aan te kunnen nemen dat de doorgifte in dit geval noodzakelijk was met het oog op de doelstelling van toezicht op de naleving van de mededingingswetgeving. Er is dan ook geen schending van art. 8 EVRM. Gelet op soortgelijke overwegingen oordeelt het Hof dat klagers ook een

toereikend rechtsmiddel tot hun beschikking hebben gehad, zodat art. 13 EVRM ook niet is geschonden.

Noot van de redactie: het EHRM deed op dezelfde dag vergelijkbare uitspraken *Ships Waste Oil Collector B.V. t. Nederland*, EHRM 16 mei 2023, nr. 2799/16 en *Janssen de Jong Groep B.V. e.a. t. Nederland*, EHRM 16 mei 2023, nr. 2800/16, ECLI:CE:ECHR:2023:0516JUD000280016. Deze uitspraken zijn niet afzonderlijk samengevat.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 16-05-2023

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2023:0516JUD000312416

Zaaknummer: 3124/16 en 3205/16

Wetsartikelen: EVRM art. 8, 13

RECHTSPRAAK

Chkhartishvili t. Georgië, EHRM 11 mei 2023, nr. 31349/20

Tijdens een demonstratie over kiesrechthervormingen heeft Chkhartishvili bonen naar de politie gegooid, waarbij hij riep dat bonen vroeger slavenvoedsel waren. Hij is daarop opgepakt en voor een rechter gebracht. In de rechtszaal ging Chkhartishvili zo tekeer dat hij – na een waarschuwing – de rechtszaal uit werd gezet. Hij werd veroordeeld tot acht dagen administratieve hechtenis. Het EHRM oordeelt dat art. 6 EVRM in deze omstandigheden niet is geschonden doordat klager niet zelf bij de zitting was. De beperking van de demonstratievrijheid was daarentegen disproportioneel en daarom in strijd met art. 11 EVRM.

In 2019 nam klager deel aan een demonstratie voor de openbare bibliotheek in Tblisi; in die bibliotheek zou de minister van Justitie een speech komen geven. De demonstratie vormde onderdeel van een reeks van protestacties om het parlement ertoe te bewegen om hervormingen in het strafrecht door te voeren. Op video-opnames is te zien dat klager bonen naar de politie gooit en daarbij roept dat bonen ooit voedsel voor slaven waren. Hij werd daarop gearresteerd en voor een rechter gebracht. Hij bekritiseerde de rechter op luide toon en werd daarom veroordeeld tot een boete vanwege minachting van de rechtbank. Na nog een waarschuwing werd hij uit de rechtbank verwijderd en werd de zitting zonder zijn aanwezigheid voortgezet, ondanks protesten van klagers advocaat. De rechter verklaarde klager schuldig aan het beledigen en niet gehoorzamen van de politie en veroordeelde hem tot acht dagen administratieve detentie.

Voor het EHRM heeft klager allereerst gesteld dat hij geen eerlijk proces heeft gehad. Het Hof acht het onvoldoende aangetoond dat klager geen contact kon hebben met zijn advocaat. Verder is het niet onredelijk dat de rechtbank de orde in de rechtszaal probeert te bewaken. Het is duidelijk dat klager flagrant disrespectvol jegens de rechtbank is opgetreden en dat de rechter hem gewaarschuwd heeft dat het volhouden van zijn houding ertoe zou leiden dat hij zou worden weggestuurd. Zeker nu klager riep dat dat hem een zorg zou zijn, heeft hij afstand

gedaan van zijn recht om aanwezig te zijn. Daar komt bij dat zijn advocaat wel aanwezig was en namens klager het woord heeft kunnen voeren. Verder is gebleken dat één van de aanklachten uiteindelijk is vervallen vanwege gebrek aan bewijs, ondanks de verklaringen die de politie had afgelegd. Gelet op deze omstandigheden is het Hof van oordeel dat het proces niet oneerlijk is geweest. Geen schending van art. 6 EVRM.

In de tweede plaats heeft klager gesteld dat art. 11 EVRM is geschonden door zijn aanhouding en bestraffing. Het Hof overweegt dat de protesten betrekking hadden over een onderwerp van algemeen belang en bijdroegen aan een maatschappelijk debat. Gelet daarop kon het beperken van klagers demonstratievrijheid alleen door heel overtuigende redenen worden gerechtvaardigd. Verder moeten ambtenaren, waaronder ook de politie, zich aan meer kritiek durven blootstellen. Hoewel klager bonen naar de politie heeft gegooid terwijl de politiemensen alleen hun werk deden, kan niet worden gezegd dat klager gewelddadig was of dat er een risico was van escalatie. De demonstratie was ook verder vreedzaam. Klagers handelen kan bovendien worden gezien als performatief, in die zin dat hij hiermee liet zien dat de politie onderdeel uitmaakte van het heersende gezag en daarmee medeverantwoordelijk was voor het uitblijven van hervormingen. Art. 10 EVRM, in het licht waarvan art. 11 EVRM moet worden gelezen, betreft ook de manier waarop bepaalde meningen worden overgebracht. Dat moet ook voor de politie duidelijk zijn geweest, zodat zij terughoudend hadden moeten zijn in hun optreden jegens klager. Het Hof merkt verder op dat de hoogte van de opgelegde straf niet goed is gemotiveerd en dat het ging om een vrijheidsstraf, terwijl sprake was van niet-gewelddadig en niet-disruptief gedrag. Art. 11, gelezen in het licht van art. 10 EVRM, is dan ook geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 11-05-2023

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2023:0511JUD003134920

Zaaknummer: 31349/20

Wetsartikelen: EVRM art. 11

RECHTSPRAAK

Ghadamian t. Zwitserland, EHRM 9 mei 2023, nr. 21768/19

Een 83-jarige man van Iranese afkomst woont sinds 1969 in Zwitserland. Na een aantal strafrechtelijke vergrijpen is in 2002 een uitzettingsbevel tegen hem uitgevaardigd, maar hij heeft Zwitserland nooit verlaten. Later heeft hij een nieuwe verblijfsvergunning aangevraagd, maar die werd geweigerd en het oorspronkelijke uitzettingsbevel bleef in stand. Gelet op alle feiten en omstandigheden, zoals de binding met Zwitserland, de verwachte moeizame integratie in Iran en het relatief geringe belang van Zwitserland bij bescherming van de openbare orde, oordeelt het EHRM dat uitzetting van klager in strijd zou komen met art. 8 EVRM.

Klager is oorspronkelijk afkomstig uit Iran. In 1969 – toen hij 29 jaar oud was – is hij naar Zwitserland gekomen en daar heeft hij in 1979 een vaste verblijfsvergunning gekregen. Hij heeft twee zoons gekregen met D.B., met wie hij in 1971 is getrouwd. In 1989 is het echtpaar gescheiden. In de periode 1988-2004 is klager verschillende keren tot gevangenisstraffen veroordeeld vanwege strafrechtelijke vergrijpen. In verband daarmee werd zijn verblijfsvergunning ingetrokken (een besluit dat in 2002 definitief werd) en zou hij worden uitgezet, maar hij heeft het land toen niet verlaten. Ook pogingen om klager later (in 2003 en 2011) alsnog uit te zetten zijn niet geslaagd. Klager vroeg in 2008 een nieuwe verblijfsvergunning aan, specifiek voor mensen die met pensioen waren, en heeft tegen de weigering daarvan geprocedeerd. In 2018 verklaarde een rechter zijn hoger beroep in deze zaak ongegrond, waarbij bovendien werd vermeld dat het oorspronkelijke uitzettingsbevel uit 2000 nog steeds van kracht was. Er waren geen gronden om dat uitzettingsbevel nu alsnog te herzien. In 2018 beval het migratiebureau klager opnieuw het land te verlaten, maar daaraan heeft hij wederom geen gehoor gegeven.

Voor het EHRM heeft klager gesteld dat het niet-toekennen van een nieuwe verblijfsvergunning in strijd is met art. 8 EVRM. Het Hof stelt voorop dat er in dit geval geen sprake meer is van gezinsleven, gelet op de echtscheiding en gelet op het feit dat klagers

kinderen inmiddels volwassen zijn en niet meer van hem afhankelijk. De zaak betreft dan ook alleen nog het recht op respect voor het privéleven. Het Hof herhaalt verder dat staten geen automatische verplichting hebben om iemand die zij hebben toegelaten tot hun grondgebied het recht te geven om zich daar te vestigen. Als iemand zijn privéleven heeft opgebouwd op dat grondgebied terwijl hij daar zonder geldige verblijfstitel woont, zal een latere weigering om het verblijf te legaliseren alleen in uitzonderlijke omstandigheden in strijd zijn met art. 8 EVRM.

Toen klagers verzoek om een nieuwe verblijfsvergunning werd afgewezen, moet hij hebben geweten dat zijn aanwezigheid in Zwitserland sinds 2002 niet meer rechtmatig was. Hij had sinds dat moment al de verplichting gehad om het land te verlaten. Nu het uitzettingsbevel was gebaseerd op het strafblad van klager, hadden de Zwitserse autoriteiten een zeker belang om hem uit te zetten. Daartegenover staat dat klager al een hele tijd in Zwitserland woont. Hij heeft daar 33 jaar gewoond met een geldige verblijfsvergunning en 49 jaar in totaal. Hij heeft nauwe banden met het land opgebouwd waar hij het grootste deel van zijn leven heeft doorgebracht en hij heeft er twee kinderen gekregen. Ook met zijn vijf kleinkinderen heeft klager naar eigen zeggen een hechte band. Gelet op zijn gevorderde leeftijd vormt zijn familie in Zwitserland volgens klager de kern van zijn bestaan. Verder heeft klager in Zwitserland zijn werkende bestaan gehad en ontvangt hij nu een pensioenuitkering. Als hij zou terugkeren naar Iran, zou hij daar – als 83-jarige – geen banden hebben en het moeilijk vinden om te integreren. Gelet op deze omstandigheden hebben de Zwitserse autoriteiten geen redelijk evenwicht gevonden tussen de betrokken belangen. Ondanks de ruime margin of appreciation is art. 8 EVRM dan ook geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 09-05-2023

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2023:0509JUD002176819

Zaaknummer: 21768/19

Wetsartikelen: EVRM art. 8

RECHTSPRAAK

Horion t. België, EHRM 9 mei 2023, nr. 37928/20

Horion is in 1981 tot een levenslange gevangenisstraf veroordeeld. In 2017 heeft een deskundigenpanel zich gebogen over de vraag of hij vervroegd zou kunnen worden vrijgelaten. Dat zou alleen kunnen als Horion in een forensisch psychiatrische unit zou worden begeleid naar zijn re-integratie in de samenleving. Horion verzocht daarbij verschillende units om toelating, maar geen van hen had ruimte, ook omdat er geen subsidie wordt gegeven voor behandeling van veroordeelden. Die situatie duurt inmiddels vijf jaar. Het EHRM oordeelt dat er daarmee geen reëel vooruitzicht van vrijlating heeft bestaan, in strijd met art. 3 EVRM.

Klager is in 1981 ter dood veroordeeld door het Hof van Assisen van West-Vlaanderen vanwege de moord op vijf mensen tijdens een beroving. Deze straf werd in hetzelfde jaar omgezet naar een levenslange gevangenisstraf met dwangarbeid. In 1991 kwam klager in aanmerking voor een verlicht regime waarbij hij af en toe een dag op verlof mocht gaan; in 1992 werd dit verder versoepeld tot een regime met enkele dagen. Vanaf 1993 kwam klager in aanmerking voor voorwaardelijke vrijlating. Hij heeft vanaf dat moment verschillende aanvragen daarvoor gedaan, net als voor beperkte detentie en vrijlating met elektronische surveillance. Deze verzoeken werden steeds afgewezen omdat een vastgesteld rehabilitatieplan ontoereikend was om in de toekomst ernstige misdrijven te voorkomen. In 2017 boog een deskundigenpanel zich opnieuw over de situatie van klager. Dit panel concludeerde dat voortzetting van de gevangenisstraf niet meer gepast was in het licht van klagers re-integratie en rehabilitatie en ook niet meer werd gevegd door redenen van openbare veiligheid. Wel zou er bij onvoldoende voorbereiding een risico zijn op recidive. Daarom stelde het panel voor dat klager in een psychiatrische unit zou worden voorbereid op een leven buiten de gevangenis en daarbij in een woonomgeving zou worden gepast die een soepele overgang mogelijk zou maken. Klager heeft vervolgens aanvragen ingediend bij alle relevante psychiatrische units, maar die werden steeds afgewezen omdat er alleen

financiering was voor de opvang van gedwongen opgenomen mensen en niet voor veroordeelden.

Voor het EHRM heeft klager gesteld dat het ontbreken van een praktische mogelijkheid om zijn rehabilitatie en re-integratie mogelijk te maken in strijd is met art. 3 EVRM en de situatie bovendien ervoor zorgt dat hij ten onrechte anders wordt behandeld dan gedwongen opgenomen psychiatrische patiënten. Het EHRM benadrukt dat al in 2018 duidelijk is gemaakt dat toelating tot een forensische psychiatrische unit de beste manier was om klagers re-integratie mogelijk te maken. Juist met het oog daarop heeft de nationale rechter andere aanpassingen van klagers straf van de hand gewezen, zoals elektronische surveillance. Klager zit bovendien al sinds 1979 in de gevangenis. Dit en de afwijzingen vanuit de instellingen hebben klager in een zeer problematische positie gebracht, die inmiddels al vijf jaar voortduurt. De regering heeft geen mogelijkheden aangedragen die klager zou kunnen benutten in zijn bijzondere situatie. Het komt erop neer dat bij een levenslange gevangenisstraf als deze er wel mogelijkheden zijn tot herbeoordeling en rehabilitatie, maar dat die mogelijkheden puur formeel van aard zijn. Van een reëel vooruitzicht van vrijlating is geen sprake, zodat art. 3 EVRM is geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 09-05-2023

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2023:0509JUD003792820

Zaaknummer: 37928/20

Wetsartikelen: EVRM art. 3

RECHTSPRAAK

Jehovah's Witnesses t. Finland, EHRM 9 mei 2023, nr. 31172/19

In Finland is aan de Jehova's Getuigen de verplichting opgelegd om bij huis-aan-huisbezoeken de bewoner te vragen om toestemming voor het maken van aantekeningen waarbij persoonsgegevens worden vermeld. Het HvJ EU heeft in een prejudiciële uitspraak uit 2018 bevestigd dat het toestemmingsvereiste ook in dit soort gevallen geldt. Het EHRM bevestigt dit nu en oordeelt dat het moeten verzoeken om toestemming niet in strijd komt met de godsdienstvrijheid. Zeker nu het vragen om toestemming niet heel belastend is, is de kern van de religieuze vrijheid niet geraakt en is art. 9 EVRM dus niet geschonden.

In 2000 bracht de Finse Ombudsman voor databescherming een opinie uit waarin vermeld werd dat alleen met de instemming van de betrokkenen persoonsgegevens mogen worden verzameld tijdens de huis-aan-huisbezoeken van Jehova's Getuigen. In 2011 werd bij de Ombudsman een klacht ingediend over de aantekeningen die de Jehova's Getuigen maken bij hun bezoeken en die zouden worden bewaard. In die zaak heeft de Finse Gegevensbeschermingsautoriteit zich uitgesproken en heeft deze een verbod uitgesproken over het verzamelen van gegevens zonder dat wordt voldaan aan de vereisten daarvoor, dat wil zeggen zonder de uitdrukkelijke toestemming van de betrokkene. De Jehova's Getuigen kregen zes maanden de tijd om aan dit vereiste te voldoen. In verband met dit verbod hebben de Jehova's Getuigen beroep ingesteld, maar de gelding van het toestemmingsvereiste werd bevestigd door de nationale rechter. In 2016 stelde het Administratieve Hooggerechtshof prejudiciële vragen aan het HvJ EU hierover; dat oordeelde in 2018 (in *Jehovan todistajat*, HvJ EU 10 juli 2018, zaak C-25/17, EU:C:2018:551) dat tenminste bij een deel van de data sprake was van het toegankelijk maken aan een algemeen publiek en dat de dataverzameling niet binnen een van de uitzonderingen van de Richtlijn Persoonsgegevensbescherming viel. Gelet hierop oordeelde het Administratief Hooggerechtshof in het nadeel van de Jehova's Getuigen.

Voor het EHRM hebben heeft klager – de Jehova's Getuigen als religieuze gemeenschap –

allereerst gesteld dat art. 6 EVRM is geschonden doordat er in de nationale procedures geen openbare hoorzitting hebben plaatsgevonden. Het uitgangspunt is dat er inderdaad een openbare zitting is, tenzij sprake is van bijzondere omstandigheden. Het Hof merkt op dat klager zelf voor de Gegevensbeschermingsautoriteit niet verzocht heeft om een hoorzitting. In beroep heeft hij dat in eerste aanleg wel gedaan, maar zonder daarbij overtuigend toe te lichten waarom zo'n zitting nodig zou zijn. Volgens de rechter was er geen noodzaak voor een zitting en het Hof acht dat geen onredelijk oordeel. Voor het Administratieve Hooggerechtshof heeft klager aanvankelijk niet gevraagd om een zitting, maar later is dat alsnog gebeurd. Ook het Administratieve Hooggerechtshof zag niet de noodzaak van een zitting. Zowel dit Hooggerechtshof als later het HvJ EU oordeelde dat de feiten in de onderhavige zaak voldoende vaststonden en dat daar geen redelijke discussie over mogelijk was. Ook klager zelf heeft erkend dat bij de huis-aan-huisbezoeken aantekeningen werden gemaakt. Gelet daarop is het Hof ervan overtuigd dat een zitting inderdaad geen meerwaarde zou hebben gehad, zodat art. 6 EVRM niet is geschonden.

Klager heeft in de tweede plaats naar voren gebracht dat het verbod op het maken van aantekeningen tijdens de huis-aan-huisbezoeken in strijd is met de door art. 9 EVRM beschermde godsdienstvrijheid. Dat de bezoeken nauw verband houden met de religieuze overtuiging van klager heeft zowel de nationale rechter als het HvJ EU onderkend. Deze bepaling is dan ook van toepassing, zodat de beoordeling van het EHRM zich kan concentreren op de afweging die is gemaakt tussen de godsdienstvrijheid en het recht op privacy. Het EHRM wijst daarbij op het fundamentele belang van de godsdienstvrijheid en het geven van uiting daaraan, maar ook op het eveneens fundamentele belang van het recht op bescherming van persoonsgegevens. Het Hof erkent dat de toestemming van het instemmingsvereiste in het kader van de huis-aan-huisbezoeken, die bedoeld zijn om uitdrukking te geven aan het geloof van de Jehova's Getuigen en om dit geloof te verspreiden, een inbreuk oplevert op art. 9 EVRM. Deze inbreuk was voorzien bij wet, nu de gestelde eisen waren vastgelegd in een wet die de Richtlijn Gegevensbescherming implementeerde en die vervolgens is uitgelegd door het HvJ EU. Het administratieve hooggerechtshof heeft deze uitleg gevolgd en toegepast.

Ten aanzien van de afweging wijst het Hof erop dat er in dit geval sprake is van een botsing van twee grondrechten. Als de nationale rechter zo'n afweging al heeft uitgevoerd in overeenstemming met de criteria die in de EHRM-rechtspraak zijn neergelegd, kan het Hof zijn oordeel alleen in uitzonderlijke gevallen in de plaats stellen van dat van de nationale rechter. In het onderhavige geval is zo'n afweging inderdaad gemaakt. Het EHRM is het eens met het oordeel van het Administratieve Hooggerechtshof dat datasubjecten een redelijke verwachting van privacy kunnen hebben met betrekking tot gegevens die van hen worden

verzameld en verwerkt tijdens de huis-aan-huisbezoeken. Dit blijkt uit verschillende uitspraken van het HvJ EU. Het vereiste van toestemming door het datasubject kan worden gezien als een passende en noodzakelijke waarborg tegen het doorgeven of openbaar maken van persoonlijke en gevoelige gegevens. Het EHRM ziet ook niet in waarom het simpelweg vragen van toestemming aan het datasubject een inbreuk zou maken op de kern van de godsdienstvrijheid. De toepasselijke wetgeving was bovendien van toepassing op alle religieuze activiteiten en gemeenschappen. Ook is er geen boete of sanctie aan klager opgelegd. Art. 9 EVRM is dan ook niet geschonden.

Klager heeft verder gesteld dat de privacyrechten van de Jehova's Getuigen zijn aangetast doordat hen werd verboden om hun persoonlijke opvattingen en observaties tijdens de huis-aan-huisbezoeken op te schrijven. Hierover merkt het Hof op dat alleen de religieuze gemeenschap klager is in deze zaak en geen individuele leden. Zij waren dat ook niet in de nationale procedure en de procedure voor het HvJ EU. Gelet hierop is deze klacht niet-ontvankelijk *ratione personae*.

Tot slot heeft klager gesteld dat sprake was van ongelijke behandeling in vergelijking met journalistieke, artistieke en literaire uitingen, die een uitzonderingspositie genieten, en in vergelijking met de Lutheraanse en de Orthodoxe Kerken, die beide in de nationale persoonsgegevensbeschermingswetgeving van sancties worden uitgezonderd. Het Hof wijst erop dat klager zijn stellingen over het gelijkheidsbeginsel pas in een laat stadium in de nationale procedure heeft ingebracht. De vergelijking met de beide andere kerken kwam bovendien pas op nadat de procedure al was afgerond, omdat deze uitzondering pas in 2019 werd ingevoerd. De stellingen waren bovendien erg algemeen verwoord. Gelet hierop was deze klacht kennelijk ongegrond.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 09-05-2023

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2023:0509JUD003117219

Zaaknummer: 31172/19

Wetsartikelen: EVRM art. 6, 9

RECHTSPRAAK

Korkut en Amnesty International Turkije t. Turkije, EHRM 9 mei 2023, nr. 61177/09

In 2007 is aan Amnesty International Turkije een boete opgelegd omdat de organisatie financiering ontvangen had uit het buitenland zonder dat daar naar behoren opgave van was gedaan. Volgens de organisatie golden deze verplichtingen niet als, zoals in dit geval, de financiering afkomstig is van een in het buitenland gevestigde moederorganisatie, maar dit verweer werd van de hand gewezen. Het EHRM stelt vast dat de nationale rechters de argumenten van Amnesty hebben genegeerd en hebben nagelaten om de – op dit punt erg onduidelijke – wetgeving te verhelderen. Daardoor was de boete niet bij wet voorzien, in strijd met art. 11 EVRM.

In 2007 heeft de gouverneur van Istanboel toestemming gegeven voor een onderzoek naar Amnesty International Turkije (tweede klager). Daarbij werden enkele onregelmatigheden in de activiteiten van de organisatie gevonden, zoals het verschillende keren niet opgeven van buitenlandse inkomsten. In verband daarmee werd de voorzitter van Amnesty International Turkije, eerste klager, veroordeeld tot betaling van een bestuurlijke boete van ruim 5.000 euro. Een procedure tegen deze boete bleef zonder succes.

Voor het EHRM hebben klagers allereerst geklaagd over het ontbreken van een draagkrachtige motivering van de nationale rechterlijke uitspraken. Het EHRM wijst er in dit verband op dat klagers argumenten naar voren hebben gebracht die niet als insignificant of relevant konden worden aangemerkt. De uitspraken getuigen echter niet van een deugdelijk onderzoek van deze argumenten. In plaats daarvan waren ze volledig gebaseerd op de door de regering aangevoerde punten. Dit is des te problematischer omdat de procedure betrekking had op een fundamentele kwestie, namelijk de vraag of fondsen die zijn verkregen van de moederorganisatie van een NGO daadwerkelijks als buitenlandse fondsen in de zin van de wet moesten worden aangemerkt. Nu daarover geen gedegen discussie is gevoerd en hierop

niet is ingegaan in de uitspraken, is art. 6 EVRM geschonden.

Het EHRM overweegt daarnaast dat de opgelegde boete een inbreuk vormt op de verenigingsvrijheid van de beide klagers. Daarvoor bestond formeel gezien een wettelijke grondslag, maar er was onduidelijkheid over de toepassing van de relevante wetgeving op nationale organisaties die onderdeel vormen van een grotere internationale organisatie die in een ander land is gevestigd. Dit juridisch vacuüm is pas in 2020 gevuld door een aanpassing van de wet. Er was eerder ook geen rechtspraak waarin verduidelijking op dit punt werd geboden. Mogelijk had dit nog gecompenseerd kunnen worden als de rechters in de onderhavige zaak een grondige toetsing van dit punt hadden uitgevoerd en hun beoordeling deugdelijk hadden gemotiveerd, maar het Hof heeft al vastgesteld dat daarvan geen sprake was. Daarmee ontbreken waarborgen tegen het willekeurige en discriminatoire gebruik van de bevoegdheden die in de wetgeving vast waren gelegd. In het licht hiervan stelt het Hof een schending vast van art. 11 EVRM.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 09-05-2023

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2023:0905JUD006117709

Zaaknummer: 61177/09

Wetsartikelen: EVRM art. 6, 11

RECHTSPRAAK

**Sàrl Gator t. Monaco, EHRM 11 mei 2023, nr. 18287/18,
[EVRM art. 10]**

Tegen Sàrl Gator is een procedure gestart wegens achterstallige huur. In zijn hoger-beroepschrift in de zaak insinueert de onderneming dat de verhurende onderneming frauduleus handelt. Na bezwaar daartegen heeft de rechter geoordeeld dat de betreffende, korte passage in het hoger-beroepschrift lasterlijk is en daaruit moet worden geschrapt. Het EHRM acht dit een redelijke en proportionele sanctie, gelet op het feit dat de beschuldigingen niet werden onderbouwd en bovendien geen onderwerp van algemeen belang of een publieke persoon betroffen. Geen schending art. 10 EVRM.

Tegen klager, een onderneming die handelt in kleding, is 2014 een civiele rechtszaak gestart over achterstallige huur. Klager werd daarbij in het ongelijk gesteld, maar stelde in 2016 hoger beroep in. In het beroepschrift stond een passage waarin werd gesuggereerd dat de verwerende onderneming gedrag vertoonde dat fraude leek te maskeren. Volgens de verwerende onderneming waren deze insinuaties lasterlijk. De rechter bevestigde in hoger beroep de uitspraak van de rechter in eerste aanleg. Ook oordeelde de rechter dat de gewraakte passages inderdaad laster bevatten en oordeelde hij dat de passages uit het beroepsschrift moesten worden geschrapt.

Voor het EHRM heeft klager gesteld dat het schrappen van een passage uit zijn beroepschrift in strijd is met art. 10 EVRM. Het Hof stelt voorop dat inbreuk is gemaakt op de uitingsvrijheid van klager. Het gaat ervan uit dat klager, zeker nu de onderneming werd bijgestaan door een advocaat, had kunnen weten dat de gewraakte passage als lasterlijk kon worden ervaren en dat daaraan sancties konden worden verbonden. De inbreuk was daarmee voldoende voorzien bij wet. In zaken als de onderhavige moet rekening worden gehouden met de vrijheid die procespartijen hebben bij het vormgeven van hun pleidooien en met het recht op een proces op tegenspraak. Er moet dan wel voldoende relatie bestaan tussen de gedane uitingen en de feiten van de voorliggende zaak. In het onderhavige geval hadden de uitingen geen betrekking

op een kwestie van algemeen belang en betroffen zij een particuliere organisatie. Daardoor was de *margin of appreciation* om beperkingen te stellen ruimer dan normaal gesproken het geval is bij inbreuken op de uitingsvrijheid. Weliswaar betroffen de lasterlijke uitingen over fraude de verwerende onderneming als zodanig, maar de personen tegen wie de beschuldigingen waren gericht konden gemakkelijk worden geïdentificeerd. Ook gelet op de aard van de beschuldigingen is het niet onredelijk dat de nationale rechters ze als onrechtmatig hebben gekwalificeerd en hieraan gevolgen hebben verbonden. Het Hof acht de getroffen sanctie, in de vorm van het schrappen van een korte passage uit het langere beroepsschrift, niet onevenredig zwaar. Gelet daarop is art. 10 EVRM niet geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 11-05-2023

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2023:0511JUD001828718

Zaaknummer: 18287/18

Wetsartikelen: EVRM art. 10

RECHTSPRAAK

Zaghini t. San Marino, EHRM 11 mei 2023, nr. 3405/21

In verband met een strafrechtelijk onderzoek naar belastingontwijking en ongerechtvaardigde verrijking is een aantal grote bedragen in beslag genomen en later – na veroordeling wegens onder meer witwassen – geconfisqueerd. Het EHRM acht inbeslagname en confiscatie in het geval van witwassen van gelden gerechtvaardigd; de maatregelen zijn belangrijk om onder meer te voorkomen dat witgewassen geld in de economie blijft circuleren. Nu in dit geval bovendien voldoende procedurele waarborgen zijn getroffen, is art. 1 EP EVRM niet geschonden.

In 2003 is een strafrechtelijk onderzoek ingesteld tegen klager op verdenking van betrokkenheid bij belastingontwijking, witwassen en ongerechtvaardigde verrijking ten nadele van de staat. In verband hiermee werd een aantal geldsommen en waardevolle goederen in beslag genomen die verband zouden kunnen houden met de ten laste gelegde feiten. In 2005 werden klager en twee medeverdachten schuldig bevonden op basis van de toen nieuwe wetgeving over witwassen. Daarop werden onder meer de eerder in beslag genomen goederen en financiële middelen geconfisqueerd.

Voor het EHRM heeft klager gesteld dat de confiscatie van zijn eigendommen in strijd was met art. 1 EP EVRM. Het Hof laat in het midden of het in dit geval – gelet op de beperkte mogelijkheden die klager had om de geconfisqueerde goederen terug te krijgen – sprake is van eigendomsontneming of van een gebruiksbeperking; het is niet nodig om over die kwestie te beslissen. Ten aanzien van de proportionaliteit van de maatregel overweegt het Hof dat in andere zaken – waarop klager heeft gewezen – soms alternatieve maatregelen mogelijk waren of anderszins sprake was van andere feitelijke omstandigheden. In geen van die gevallen was sprake van inherent schadelijke goederen, zoals in dit geval witgewassen geld. Het Hof benadrukt dat in het onderhavige geval het doel van de confiscatie was om te voorkomen dat het geld gebruikt zou worden om opnieuw misdrijven te plegen of om het geld in omloop te brengen in de reguliere economie. In het licht van die doelstellingen is er feitelijk geen andere

mogelijkheid dan confiscatie van die middelen die als witgewassen zijn geïdentificeerd. Aangetoond is ook niet dat het in beslag genomen bedrag niet zou zijn verlaagd als van een deel van de middelen had kunnen worden vastgesteld dat ze op een legitieme manier waren verworven. Ook het enkele gegeven dat het gaat om grote sommen geld maakt in dit soort gevallen de confiscatie niet disproportioneel. Van belang is verder dat klager voldoende mogelijkheden heeft gehad om bij de rechter op te komen tegen de inbeslagname en later de confiscatie. Klager is zelf echter pas negen jaar na het definitief worden van de confiscatie een procedure hiertegen begonnen. Hij heeft dit geprobeerd te rechtvaardigen door te verwijzen naar een aantal procedurele omstandigheden, maar volgens het Hof slaagt hij daarin niet. Gelet daarop is art. 1 EP EVRM niet geschonden.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 11-05-2023

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2023:0511JUD000340521

Zaaknummer: 3405/21

Wetsartikelen: EVRM art. 1 EP

RECHTSPRAAK

Lalik t. Polen, EHRM 11 mei 2023, nr. 47834/19

Lalik heeft in kennelijke staat van dronkenschap het jasje van zijn vriend in brand gestoken, die daardoor is overleden. Hij is vervolgens drie uur informeel ondervraagd door de politie, zonder bijstand door een advocaat en zonder over zijn rechten geïnformeerd te zijn. Hij is uiteindelijk tot 25 jaar gevangenisstraf wegens moord veroordeeld. Het EHRM spreekt grote zorgen uit over het ontbreken van fundamentele procedurele waarborgen, in strijd met art. 6 EVRM, en de gevolgen daarvan voor Lalik. Het dringt er (in bedekte termen) op aan dat de Poolse rechter de zaak heropent en opnieuw beoordeelt.

In 2016 stak klager in staat van dronkenschap het jasje van een vriend in brand, die in comateuze staat op de grond lag. De vriend liep daarbij zodanige verbrandingen op dat hij daaraan overleed. Toen klager aan een ademtest werd onderworpen, enkele uren na het overlijden van de vriend, bleek dat hij 1,3 promille alcohol in zijn bloed had. De dag erna werd hij verschillende uren informeel ondervraagd, zonder dat opnieuw een ademtest werd afgenomen, en zonder bijstand door een advocaat. Er werden geen opnamen gemaakt van de ondervraging, maar alleen aantekeningen. Een dag later werd klager beschuldigd van moord met bijzondere wreedheid. Aanvankelijk aanvaardde klager deze beschuldiging, maar pas daarna sprak hij met zijn advocaat; daarop trok hij in wat hij eerder had gezegd en verklaarde hij dat het niet zijn bedoeling was om zijn vriend te doden. Dit verklaarde hij ook tijdens de zitting, maar die stelling werd niet aanvaard; volgens de rechtbank had hij gehandeld omdat zijn vriend hem geld schuldig was, zoals klager tijdens het informele verhoor zou hebben verklaard. Klager werd uiteindelijk veroordeeld tot 25 jaar gevangenisstraf.

Voor het EHRM heeft klager gesteld dat zijn veroordeling ten onrechte mede was gebaseerd op informeel afgelegde verklaringen en dat zijn rechten niet voldoende waren gerespecteerd, in strijd met art. 6 lid 3 (c) EVRM. De regering heeft een eenzijdige verklaring afgelegd waarin zij de schending erkende en een schadevergoeding aanbood. Het EHRM besluit echter om de behandeling van de zaak toch voort te zetten omdat in een geval als dit ook vereist zou zijn dat

Polen zou beloven om gepaste algemene maatregelen te nemen, ook in het licht van eerdere rechtspraak over vergelijkbare zaken.

Inhoudelijk stelt het Hof allereerst vast dat klager niet voldoende over zijn procedurele rechten is geïnformeerd. Hij heeft zijn advocaat pas na drie uur verhoor kunnen spreken. Het Hof acht het zorgwekkend dat de nationale rechters bewijs hebben toegelaten en beoordeeld dat duidelijk in strijd met de gestelde fundamentele waarborgen is verkregen. Van spontane verklaringen was geen sprake, nu klager gedurende drie uur is ondervraagd. De verklaringen hebben de loop van het onderzoek en uiteindelijk ook de uitkomst van de procedure sterk beïnvloed. Klager heeft daardoor steeds een benadeelde positie gehad. De benadering van de nationale autoriteiten gaat duidelijk in tegen art. 6 lid 3 (c) EVRM. In het kader van de beoordeling in het licht van art. 41 EVRM merkt het Hof op dat de Poolse strafwetgeving toelaat om de strafzaak te heropenen als dat nodig zou zijn in verband met een rechterlijke uitspraak van een internationale rechter, en dat het aan de nationale rechter is om dit verder te beoordelen.

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 11-05-2023

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2023:0511JUD004783419

Zaaknummer: 47834/19

Wetsartikelen: EVRM art. 6 lid 3 (c)

RECHTSPRAAK

Sanchez t. Frankrijk, EHRM (GK) 16 mei 2023, nr. 45581/15

Een parlamentskandidaat voor het Franse Front National, Sanchez, heeft in 2011 een post op Facebook geplaatst die een aantal zeer moslimkritische reacties uitlokte. Sanchez is strafrechtelijk vervolgd en veroordeeld omdat hij onvoldoende heeft gedaan om deze reacties te monitoren en te verwijderen, terwijl ze opriepen tot haat of geweld jegens een bevolkingsgroep. Net als eerder de Kamer acht de Grote Kamer de veroordeling gerechtvaardigd. Klager had als politicus een bijzondere verantwoordelijkheid om reacties op een publieke Facebookpagina te monitoren en actie te nemen als ze evident onrechtmatig zijn. De veroordeling is daarom niet in strijd met art. 10 EVRM.

Klager – nu burgemeester van Beaucaire en voorzitter van het Rassemblement National in de regionale raad van Occitane – was ten tijde van de relevante feiten verkiesbaar voor het Front National (FN) in de parlamentsverkiezingen. F.P., toen Europarlementariër, was een van zijn politieke tegenstanders. In 2011 plaatste klager een kritische post over F.P. op zijn openbaar toegankelijke Facebookpagina; hierop reageerden verschillende Facebookgebruikers, waaronder S.B., met opmerkingen die kritisch waren over moslims. De partner van F.P., L.T., voelde zich daardoor persoonlijk geraakt. In 2011 verzocht L.T. om een strafzaak te beginnen tegen klager, S.B. en een andere persoon die commentaar had gegeven, L.R. Klager verzocht daarop via Facebook andere gebruikers om de inhoud van hun commentaren te ‘monitoren’, maar hij veranderde niets aan eerder al geplaatste opmerkingen. In 2013 verklaarde de rechter dat klager, S.B. en L.R. zich schuldig hadden gemaakt aan het oproepen tot haat en geweld jegens een groep mensen vanwege hun ras, etniciteit, godsdienst of nationale afkomst. Bovendien concludeerde de strafrechter dat klager onvoldoende was opgetreden tegen de commentaren en daardoor schuldig kon worden geacht aan het ‘produceren’ van een online publieke communicatie-site. Hij kon dan ook als hoofdverantwoordelijke en -schuldige worden gezien. Om die reden is hij veroordeeld tot het betalen van een strafrechtelijke boete

van, in eerste aanleg, 4000 euro; in hoger beroep is dit bedrag verlaagd naar 3000 euro.

In deze zaak oordeelde een Kamer van het Hof op 2 september 2021 dat de nationale rechterlijke beoordeling niet in strijd was met art. 10 EVRM. Klager heeft daarop verzocht om de zaak naar de Grote Kamer te verwijzen, een verzoek waarmee het bevoegde panel van het Hof op 17 januari 2022 instemde.

De Grote Kamer buigt zich allereerst over de vraag of de gemaakte inbreuk voldoende was voorzien bij wet. Na herhaling van zijn vaste rechtspraakprincipes hierover overweegt de Grote Kamer dat de Franse *Conseil Constitutionnel* in 2011 de nodige duidelijkheid heeft geboden over de uitleg van de relevante wetgeving. Sindsdien is sprake van een consistente rechtspraaklijn over het regime van zogenaamde ‘cascading responsibility’, waarbij het niet nodig is dat eerst een procedure wordt ingesteld tegen degene die de uitingen heeft gedaan voordat kan worden geprocedeerd door degene die verantwoordelijk is voor de publicatie of verspreiding ervan. Klager heeft op nationaal niveau ook geen specifieke argumenten naar voren gebracht om de duidelijkheid van deze rechtspraak te betwisten. Aangenomen kan dan ook worden dat de wettelijke grondslag voor de beperking voldoende duidelijk was.

Ten aanzien van de proportionaliteit van de beperking wijst het Hof op het grote belang van politieke uitingen en politiek debat. Tegelijkertijd benadrukt het dat ook de vrijheid van politiek debat niet absoluut is, mede in het licht van de waarden van tolerantie en respect voor ieders gelijkwaardigheid; ook die waarden liggen ten grondslag aan een democratische samenleving. Dat betekent dat democratische samenlevingen grenzen kunnen stellen aan en preventieve maatregelen kunnen treffen tegen alle uitingen die haat en intolerantie propageren, aanmoedigen, aanwakkeren of rechtvaardigen. Bovendien hebben ook politici verplichtingen en verantwoordelijkheden. Zij moeten publieke uitingen die intolerantie kunnen aanjagen vermijden – zeker ook als het gaat om uitingen die de uitsluiting van buitenlanders kunnen bevorderen – en moeten de waarden van de democratie verdedigen. Zij moeten discriminatie op grond van ras vermijden en zich er rekenschap van geven dat vernederende of beledigende uitingen nadelig kunnen zijn voor een vreedzame samenleving en het vertrouwen in democratische instituties kunnen ondermijnen. Deze uitgangspunten gelden ook in de context van verkiezingen, al is er in die context nog meer ruimte voor het uitwisselen van standpunten.

Het Hof benadrukt verder een aantal belangrijke uitgangspunten die te maken hebben met de belangrijke rol van uitingen via het Internet. Het Internet heeft geleid tot de opkomst van burgerjournalistiek en tot een grote uitwisseling van informatie, maar draagt ook een aantal risico's in zich. De mogelijkheden van opslag en overdracht van informatie zijn veel groter dan die van traditionele media, net als de potentiële bedreiging van de rechten en vrijheden van

anderen die door het verspreiden van die informatie kan worden veroorzaakt. De mogelijkheden van het Internet mogen volgens het Hof niet in de weg staan aan het ter verantwoording kunnen roepen van degenen die zich schuldig maken aan smaad of andere onrechtmatige uitingen. In zijn eerdere uitspraak in *Delfi AS* heeft het Hof er daarbij al op gewezen dat een nieuwsportal bijzondere verplichtingen en verantwoordelijkheden kan hebben die afwijken van die van een traditionele uitgever als het gaat om het verspreiden van door derden gegenereerde informatie. Als het gaat om het bepalen van de verantwoordelijkheid voor de uitingen moet onder meer worden gekeken naar de aard en omvang van degene die verantwoordelijk is voor een informatiebron zoals een blog, in samenhang met de aard van de uitingen.

De Grote Kamer overweegt dat deze eerder geformuleerde criteria nog steeds relevant zijn en dat de Kamer ze terecht heeft toegepast in de voorliggende zaak. Wel geeft de Grote Kamer per factor een eigen beoordeling.

Allereerst gaat de Grote Kamer in detail in op de aard van de commentaren die op de Facebookpagina van klager zijn geplaatst. Hoewel deze commentaren een oprechte zorg lijken te representeren en bovendien rekening moet worden gehouden met het register van veel uitingen op sociale media, moet bij de beoordeling ook rekening worden gehouden met de schadelijke gevolgen van racistische en xenofobe uitingen in een toch al sterk gepolariseerd politiek en sociaal klimaat. Gelet op de inhoud en de toon van de uitingen, is de Grote Kamer het eens met de Kamer dat het ging om duidelijk onrechtmatige uitingen. Weliswaar is het geoorloofd om uitspraken te doen die schokkend of beledigend zijn, dit geeft geen vrijbrief voor racisme of vernederende uitingen.

In de tweede plaats merkt de Grote Kamer op dat klagers Facebookpagina niet vergelijkbaar is met een groot, commercieel en professioneel beheerd nieuwsportal op het Internet zoals aan de orde was aan *Delfi AS*. Eerder viel de Facebookpagina onder de in die zaak ook benoemde categorie van 'andere Internetfora waarop commentaren van derden kunnen worden verspreid'. Wel stelt de Grote Kamer vast dat klager een politicus is en hij de pagina ook in die hoedanigheid beheerde. Daarnaast had hij bepaalde expertise op het terrein van digitale dienstverlening. De toerekening van verantwoordelijkheid voor handelen van derde partijen kan in dit soort gevallen verder samenhangen met de moderatie- en toezichttechnieken die gelden voor 'producenten' van content op sociale media (en dus niet voor pure 'gebruikers'). Ten tijde van de relevante feiten hadden producenten van niet-commerciële aard geen volledige controle over de geplaatste commentaren en was er geen sprake van automatische filtering. Tegelijkertijd kan dat producenten niet van alle verantwoordelijkheid ontslaan. Er moet in dit soort een zekere mate van gedeelde verantwoordelijkheid kunnen bestaan tussen alle spelers. Het Franse recht gaat daarvan ook uit, waarbij nationale rechters bijzondere

waarde hebben toegekend aan de positie van klager als politicus. Het Hof benadrukt tegelijkertijd dat de extra verantwoordelijkheid die op dit punt bestaat geen afbreuk mag doen aan de grote waarde van vrijheid van meningsuiting van politici. Niettemin overweegt het dat de nationale autoriteiten zich in een betere positie bevinden dan het Hof om een oordeel te geven over de mogelijke impact van bepaalde uitingen gelet op de maatschappelijke context, zodat het terughoudend moet zijn bij het geven van een andere waardering daarvan.

Het Hof benadrukt dat een zekere mate van moderatie of automatisch filteren wenselijk kan zijn om met de nodige snelheid onrechtmatige uitingen te kunnen identificeren en te verwijderen, zelfs zonder dat daarvoor een klacht nodig is. Zo'n systeem van automatische filtering bestond in deze zaak niet, zodat de vraag opkomt welke stappen klager als producent van informatie redelijkerwijze had kunnen en moeten nemen. Klager kan niet worden verweten dat hij de commentaarmogelijkheid open had gesteld voor al zijn 'vrienden', maar hij had zich (zeker ook vanwege zijn deskundigheid op het terrein van Internetcommunicatie) bewust moeten zijn van de potentieel grote consequenties die deze keuze kon hebben. Klager heeft dat bewustzijn tot op zekere hoogte getoond door zijn 'vrienden' op te roepen tot terughoudendheid in hun reacties, maar hij heeft de gewraakte commentaren niet verwijderd en heeft ook nagelaten de inhoud daarvan te bekijken. Dat één van de onrechtmatige uitingen al snel na een klacht is verwijderd doet er niet aan af dat veel andere uitingen zijn blijven staan; bovendien had het onrechtmatige commentaar op dat moment al schadelijke gevolgen gehad voor een derde. Weliswaar is erop gewezen dat er zoveel reacties en commentaren waren dat klager die onmogelijk allemaal kon checken, de Grote Kamer benadrukt dat er op de nu aan de orde zijnde post van klager maar weinig reacties waren gekomen, zodat klager die wel had moeten kunnen bekijken. Ook moet een politicus aanvaarden dat hij ook op dit punt extra taken en verantwoordelijkheden heeft.

Het Hof acht het verder niet onredelijk dat in deze zaak niet de eigenlijke verantwoordelijkheden voor de commentaren zijn aangesproken, maar alleen klager.

Tot slot overweegt het Hof dat een strafrechtelijke procedure in een geval als dit een potentieel zware sanctie is en dat een vrijheidsstraf wegens onrechtmatige uitingen eigenlijk niet mag worden opgelegd. Het Hof merkt echter op dat klager zelf niet tot een vrijheidsstraf is veroordeeld, maar tot een boete. Klager heeft niet betoogd dat dit een 'chilling effect' voor hem opleverde of dat er een negatieve invloed was op zijn politieke carrière of zijn relaties met zijn kiezers. Gelet op al deze omstandigheden oordeelt het Hof dat art. 10 EVRM niet is geschonden (13 stemmen tegen 4).

Instantie: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Datum uitspraak: 16-05-2023

ECLI: ECLI:CE:ECHR:2023:0516JUD004558115

Zaaknummer: 45581/15

Wetsartikelen: EVRM art. 10